

Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi Sayı: 13/4 2024 s. 1498-1516, TÜRKİYE

Araştırma Makalesi

**8. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN DESTANLARDA YER ALAN MİLLÎ MOTİFLER
ÜZERİNE METAFORİK ALGILARI**

Mert BAŞBAYRAK*

Rezan KARAKAŞ**

Geliş Tarihi: 9 Haziran 2024

Kabul Tarihi: 26 Kasım 2024

Öz

Metaforlar; kavramlarla ilgili bakış açısı ve algı belirlemek, bilinçaltında yatan unsurları ortaya çıkarmak için sıkça kullanılır. Destanlar ise millî olma vasfıyla ön plana çıkan ve milletin ortak bilincini yansıtan bir türdür. Araştırmanın amacı, 8. sınıf öğrencilerinin destanlarda yer alan millî motifler üzerine metaforik algılarını tespit etmektir. Söz konusu araştırmada nitel araştırma desenlerinden fenomenoloji kullanılmıştır. Masal ve Destanlarımız Dersi Öğretim Programı içindeki, destanlarda yer alan millî motiflere üç motif daha eklenerek rüya, ışık, at, ağaç, sayı, ok, yay, dağ, kurt ve su motifleri belirlenmiştir. Araştırmacılar tarafından hazırlanan 10 basamaklı boşluk doldurma formu Şırnak ili Cizre ilçesinde 8. sınıf düzeyinde öğrenim görmekte olan 157 öğrenciye uygulanmıştır. Elde edilen verilere içerik analizi yapılarak benzer veriler kategorilere ayrılmıştır. Motiflerle ilgili öğrencilerin en sık oluşturdukları 10 metafor listelenmiştir. Araştırma sonucunda; geleceği görmek, yol gösterici, güç, yaşam, matematik, silah, cesaret ve hayat metaforlarının öne çıktığı tespit edilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Destan, millî motif, metafor, algı, 8. sınıf öğrencileri.

**METAPHORICAL PERCEPTIONS OF 8TH GRADE STUDENTS ON
NATIONAL MOTIFS IN EPICS**

Abstract

Metaphors are frequently used to determine perspectives and perceptions about concepts and to reveal elements lying in the subconscious. Epics are a genre that stands out with their national characteristics and reflect the common consciousness of the nation. The aim of the research is to determine the metaphorical perceptions of 8th grade students on national motifs in epics. Phenomenology, one of the qualitative research designs, was used in the study in question. Three more motifs were added to the national motifs in epics within the Curriculum of Our Tales and Epics Course, and the motifs of dream, light, horse, tree, number, arrow, bow, mountain, wolf and water were determined. The 10-step fill-in-the-blank form prepared by the researchers was applied to 157 students studying at the 8th grade level in the Cizre district of Şırnak province. Content analysis was performed on the obtained

* Doktora Öğrencisi; Siirt Üniversitesi, mertbasbayrak07@gmail.com

** Prof. Dr.; Siirt Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, rezankarakas@hotmail.com

Araştırmanın Etik Kurulu İzni: Siirt Üniversitesi Etik Kurulu, 15.05.2024 tarih ve 6962 sayılı karar

data and similar data were divided into categories. The 10 metaphors that students most frequently created regarding motifs were listed. As a result of the research; it was determined that the metaphors of seeing the future, guiding, power, life, mathematics, weapon, courage and life were prominent.

Keywords: Epic, national motif, metaphor, perception, 8th grade students.

Giriş

Farsça kökenli olan destan sözcüğü anlatmaya dayalı bir halk edebiyatı türüne karşılık gelir. Türkçede de ilgili alan yazınına göre “epope” veya “epik” terimleriyle karşılanmaktadır (Aça, Ekici ve Yılmaz, 2015). Destan sözcüğü iki edebi türe ad olarak kullanılmaktadır. Biri, toplumu geniş ölçüde alakadar eden olayları konu alan ve 8-11 heceli dizelerden oluşan anonim veya bireysel halk şiirleridir. Çalışma içinde ele alınan destan türü ise “milletlerin yaşadıkları tarihi olayların efsanevi ve mitolojik unsurlarla yoğrulmuş olarak oluşturduğu ulusal karakter taşıyan uzun manzum eserlerdir” (Aslan, 2011, s. 22-23).

Türkiye Türkçesinde destan kelimesiyle karşılanan metinler Türkiye dışındaki Türk topluluklarında başka şekillerde ifade edilir. Destan türünü karşılamak için Yakutlar olongo, olongo; Kuman, Kırım ve Çağatay Türkleri irtegi; Altaylar, Kay Çörçök veya Kaylap Aydar Çörçök; Hakaslar, Alıptıg Nımah veya Çoñ Nımah; Şorlar, Kay Şörçek; Kırgız Türkleri de comok, çööcomok kavramlarını kullanırlar (Kaya, 2007). Çobanoğlu ise (2003), “destan terimini Türk dünyasında kullanılan diğer terimlerden ve destan türlerinden ayırmak için onu epik destan nitelendirmesiyle” (s. 15) ortaya koyar. Farklı terimler kullanılsa da Türk toplulukları arasında ortak değerler oluşturması bakımından son derece önemlidir.

“Destan, evrensel olmaktan daha ziyade millî olma vasfıyla ön plana çıkan ve bir milletin ortak şuurunu yansıtan bir türdür” (Şahin, 2019, s. 113). Elçin (2004) ise destanı “bir boy, ulus (kavim) veya millet hayatında tam estetik hüviyet kazanmamış eser sayılan efsanelerden sonra nazım şeklinde ortaya çıkan en eski halk edebiyatı mahsullerinden biridir” (s. 72) cümlesiyle tanımlamıştır. Destanlarda belli bir ulusun veya ırkın yücelikleri, belli kişilerin kahramanlıkları abartılı şekilde anlatılır. Yiğitlik, güçlü ve sürekli aşk, acıma, yardımseverlik, yurt sevgisi, cesaret gibi motiflere genişçe yer verilir. Destan kahramanları, fiziksel özellikleri itibariyle sıradan insanlardan ayrılır. Doğumları, bebeklikten çocukluğa ve erişkinliğe ulaşmaları, evlilikleri sıra dışı şekilde gerçekleşir. Çekirdeği gerçek bir olaya dayanan kurgusal anlatı; destan kahramanının cesareti, yiğitliği, halkına ve yurduna olan bağlılığı ekseninde ivme kazanır. Söz konusu kaynaklar toplumun benliğinde iz bırakmış olaydan ortaya çıkar. Fakat Artun’a göre (2011), “Destan yaratan bir toplum, diğer bir toplumun içinde erirse destan metinleri zor toplanır” (s. 25). Bu nedenle destanların doğru aktarımı için toplumun asimile olmaması hayati önem taşımaktadır.

Destanların oluşmasına dair birçok görüş ileri sürülmüştür. İlk olarak bir kavmin medeniyet açısından düşük bir seviyede olması ve hayatının büyük sarsıntılara maruz kalması, halk şairlerinin de bunları bağımsız parçalar hâlinde anlatması gerekir. Toplum yaşadığı göçlerle birlikte parçalara yeni parçalar ekler. Daha sonraki dönemlerde kavmin medeniyet seviyesi yükselince dağınık parçalar bir araya getirilerek millî destanlar oluşur. İkinci bir görüşe göre; savaş, din değiştirme, göç, kuraklık gibi büyük olayların ulusun vicdanında çeşitli sarsıntılara yol açması gerekir. Yani destanların oluşumu için çekirdek olaya ihtiyaç vardır. Üçüncü görüşte ise destanların oluşabilmesi için yine çeşitli evrelerin olması gerektiği durumu

söz konusudur. Fakat destan yaratan kavmin “destan devri” denilen bir dönemde yaşaması gerekir. Bunun yanında kavmin bir sözlü geleneği de olmalıdır. Çekirdek olay, olayı metne dönüştürecek ozan ve destan devri bitmeden metnin analizi gereklidir (Köprülü, 2003; Elçin, 2004; Oğuz, 2004). Destan dönemi, çok eski zamanlarda mitolojilerin ortaya çıktığı dönemdir. İnsanlar bu dönemde evreni, yaratılışları ve doğayı anlamaya çalışmışlardır. Bu nedenle üçüncü görüşe göre günümüzde doğal olarak yeni destanların oluşabilmesi için herhangi bir zemin bulunmamaktadır. Oluş biçimi açısından bakıldığında destanlar ikiye ayrılır:

1. Sözlü Destanlar: Doğal destanlar veya tabii destanlar olarak da bilinen bu destan türü; “eski çağlarda bir ulusun ortak vicdanında derin izler bırakan, herhangi bir tarih ya da toplum olayının kahramanlık yönünü anlatan masalımsı öykülerdir” (Kıbrıs, 2006, s. 80). Sözlü destanlar anonimdir ve daha sonra yazıya geçirilmiştir. Destanların aktarılmasında halk ozanlarının büyük faydası olmuştur (Yalçın ve Aytas, 2017). Kaya’ya göre (2007), “Her milletin destanı yoktur. Ancak tarihi derin geçmişlere ait milletler destanlara sahiptir. Destanın ortaya çıkması için uygun şartlar gerekir” (s. 220). Çekirdek, oluş (gelişme) ve tespit safhası sözlü destanların oluşması için elzemdir (Ergin, 2017). Gılgamış Destanı, Kalavela, İgor, Ramayana ve Mahabarata, Yaratılış Destanı, Alp Er Tunga Destanı, Oğuz Kağan Destanı, Bozkurt Destanı, Manas Destanı, Satuk Buğra Han Destanı sözlü destanlara örnek olarak verilebilir.

2. Edebî Destanlar: Yapma veya suni-yapay destanlar olarak da adlandırılan edebî destanlar; belirli bir yazarın “toplumu etkileyen bir olayı daha gerçekçi ve olağanüstülükten nispeten arınmış olarak doğal destan özelliklerinden uzaklaşmadan yazmasıyla oluşan destandır” (Kuşçu, 2020, s. 135). Bu destanlar, “bir milletin içinden yetişen herhangi bir şairin, o milletin başından geçen bir heyecanlı ve önemli hadiseleri, bazı hayal unsurlarıyla nazmetmesinden meydana gelir” (Kaya, 2007, s. 221). Kızıl Elma, Altın Işık, Üç Şehitler Destanı, Kuvayı Milliye Destanı, Öfkeli Orlando, Kurtarılmış Kudüs, Kaybolan Cennet edebî destanların bazılarıdır.

Türk destanları oluşumu itibarıyla içerisinde çeşitli motifler barındırır. Bu konuda öncelikli olarak “motif” kavramının tanımına bakmak gerekir. Motif kavramı TDK Türkçe Sözlük’te (2019), “yan yana gelerek bir bezeme işini oluşturan ve kendi başlarına birer birlik olan öğelerden her biri”, edebiyat anlamında ise “kendi başlarına konuya özellik kazandıran öğelerin her biri” olarak tanımlanmıştır. Edebiyatta ya da folklorda yinelenen bir tema, karakter ya da söz kalıbı olan motif “birkaç farklı çalışmada ortaya çıkan bir tema olabilir. Örneğin sanatın ölümsüzlüğü motifi Shakespeare, Keats, Yeats ya da pek çok farklı yazarda görülür. Tek bir çalışmada yinelenen bir unsur da motif olarak adlandırılır” (Beckson ve Ganz, 1960’tan akt. Freedman, 2009, s. 61). Sonuç itibarıyla motif, edebî eser içerisinde sık tekrarlanan ve yer aldığı eserler arasında ortak ve sembolik örüntüler oluşturan öğelerdir. Türk destanlarında söz konusu edilen motifler millî özellikler taşıyarak Türk geleneğinin ve kültürünün bir göstergesini oluşturmaktadır. Başlıca millî motifler arasında rüya, ışık, at, ağaç, sayı, ok, yay, kurt, su, dağ, gökyüzü, güneş, ay ve yıldızlar gibi kavramlar gösterilebilir.

Motif kavramı, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Ortaokul Türkçe Dersi Öğretim Programı’nda (2024) da önemslenmiştir. 7. sınıf düzeyinde yer alan Okuma Kültürü teması içerisinde “sembol ve motif okuma” konusu mevcuttur. 8. sınıf düzeyinde ise Türk Hikâye Geleneği ve Destanları temasının konularından birisi “Türk destanlarında yer alan olağanüstü öge, motif ve semboller”dir (MEB, 2024, s. 21). Yeni öğretim programındaki bu konular,

motiflerin daha etkili bir şekilde anlamlandırılması, destanlardaki Türk motiflerinin öğrencileri tanıtılması bakımından önem taşımaktadır.

Destan ve masal gibi türler çocuk edebiyatı ürünlerinden kabul edilmektedir. Çocuk edebiyatı ürünlerinin başlıca katkısı da dil gelişimi üzerinedir. Gelişimin bütüncül yapısı göz önüne alındığında çocuğun gelişim aşamalarının zarar görmemesi için dil gelişimine önemli bir rol düşmektedir. Eğer çocuğun ilgisini çeken ve ona hitap eden edebî ürünler seçilirse çocuğun dil gelişimine önemli katkıları olacaktır. Çocuğun hayatında karşılaştığı konulardan ve edebiyat kavramına giren bütün türlerden yararlanılması gerekir (Bulut, 2019). Edebiyat aynı zamanda çocukların algılamalarını ve hayal güçlerini geliştirip zenginleştirebilir (Songören Arkılıç, 2011). Yani edebiyatın çocukta dil, zihin ve hayal gelişimi için önemli etkisi bulunmaktadır.

Kavramlara ilişkin bakış açısı ve algı belirlemek, bilinçaltında yatan unsurları bir bakıma ortaya çıkarmak için metaforlar sıkça kullanılır. Metaforlar, bir kavramı başka bir kavramla anlatır. Bu kavram, meta “öte” pğore ise “taşımak” anlamına gelen Yunanca kökenli kelimelerin birleşiminden oluşmaktadır (Güneş ve Tezcan, 2021). Lakoff ve Johnson’a (2015) göre metafor, bir yerden başka bir yere götürmek anlamına gelir. Bu sayede yeni bakış açıları ortaya koymaya yarar. Bunun yanında metafor kavramının özü bir tür şeyi başka bir tür şeyin terimlerine göre anlamayı ve bunları tecrübe etmeyi gösterir. Aydeş ve Akın (2016) metaforu “bilinmeyen anlamak ve açıklamak için bilinmeyenle bilinenle benzer özelliklerinden yararlanma biçiminde işleyen bir düşünüş tarzı” (s. 21) olarak tanımlamıştır. Collins English Dictionary’de “metafor, bir şeyi belirli bir şekilde aynı olan başka bir şeye atıfta bulunarak tanımlamanın yaratıcı bir yoludur. Örneğin birinin çok utangaç olduğunu ve bazı şeylerden korktuğunu söylemek istiyorsanız onun bir fare olduğunu söyleyebilirsiniz” ifadesine yer verilmiştir (URL 1). “Metaforlar, benzer olmayanları karşılaştırırken belirli bir miktarda benzerlik bulmaya dayanır” (Clarken, 1997, s. 4). Bu nedenle aslında farklı gibi görünen kavramlar birbirlerine benzetilir. Dolaylı olarak da çeşitli ortak noktalar elde edilir.

İlgili alan yazınına bakıldığında metaforların ne olduğunu ve ne olmadığını inceleyen birçok çalışma bulunmaktadır. Başaçık (2014), metaforların felsefi boyutu üzerinde dururken Şahan (2017), metaforları tanımlamaya çalışırken en önemli meselenin metaforların ne olmadığını ortaya konması olduğunu belirtmiştir. Akkaya (2018) ise şiir-metafor ilişkisini araştırmasında konu edinmiştir. Demir ve Karakaş Yıldırım (2019), Batı literatürü ve Türk literatüründeki metafor tanımlamalarına ve bununla birlikte tanımlamalardaki tartışmalara yer vermiştir. Güneş ve Tezcan (2021) ise Şahan’a (2017) benzer şekilde metaforların ne olup ne olmadığı üzerine yoğunlaşmıştır. Metafor tanımlamalarının ve çeşitli alanlarla ilişkilerinin yanı sıra alanyazında öğrencilerin metaforik algılarını inceleyen de önemli çalışmalar bulunmaktadır.

Oğurlu, Öpengin ve Hızlı (2015), üstün yetenekli öğrencilerin okul ve öğretmen kavramlarına ilişkin metaforik algılarını araştırmıştır. Ertürk (2017), ilkökul öğrencilerinin öğretmen kavramıyla ilgili metaforik algılarını; Akbulut, Özdemir ve Cıvğın (2017), ortaokul öğrencilerinin kitap ve okumak kavramlarıyla ilgili metaforik algılarını çalışmıştır. Alptekin ve Kaplan (2018), Türkçe öğrenen yabancı öğrencilerin Türk kültürüne ilişkin metaforik algılarını ele alırken İnel, Urhan ve Ünal (2018) ise ortaokul öğrencilerinin adalet kavramıyla ilgili metaforik algılarını konu edinmiştir. Polatcan (2018), Türkçe öğretmeni adaylarının bilgi ve kitap kavramıyla ilgili metaforlarını ortaya çıkartırken Özdaş ve Çakmak (2018), öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması dersine ilişkin metaforlarını tespit etmiştir. Arslan (2020), ortaokul öğrencilerinin Covid-19 algılarını, Gözel ve Gündoğdu (2021), öğrencilerin oyun

kavramına ilişkin metaforlarını, Oğuz (2020), üstün yetenekli öğrencilerin Türkçe öğretmeni ve Türkçe dersine yönelik metaforik algılarını, Özyurt ve Badur (2020), ilkokul öğrencilerinin teknoloji kavramına ilişkin metaforlarını çalışmıştır. Çarkıt ve Kara (2023) ise ortaokul öğrencilerinin dil bilgisine yönelik metaforik algılarını ele almıştır. Çok farklı alanlarda ve kavramlarda metaforik algı çalışmaları yapılmış olmasına rağmen bu araştırma millî motifleri ele alması bakımından değerli görülmektedir.

Araştırmanın ilham kaynağını Millî Eğitim Bakanlığının yayımladığı “Masal ve Destanlarımız Dersi Öğretim Programı (2023, s. 11)” içerisinde yer alan “MD.1.2.8. Destanlarda yer alan millî motifleri fark eder.” ve bu kazanımın alt kazanımı olan “Motif kavramı ile rüya, ışık, at, ağaç, sayı, ok, yay vb. motifler üzerinde durulur.” cümleleri oluşturmuştur. Öğretim programında yer verilen millî motiflere öğrencilerin ne şekilde benzetme yapacakları, motifleri nasıl algıladıkları veya konuyla ilgili yeni bakış açılarını nasıl sunacakları merak konusu olmuştur. Bunun sonucunda “8. sınıf öğrencilerinin destanlarda yer alan millî motifler üzerine metaforik algıları nelerdir?” cümlesi bir problem durumu olarak ortaya çıkmıştır. Araştırma, metaforlar vasıtasıyla öğrencilerin millî motiflerle ilgili düşünce dünyalarını ve bilinçaltılarını ortaya koyması açısından önemlidir. Araştırmanın amacı 8. sınıf öğrencilerinin destanlarda yer alan millî motifler üzerine metaforik algılarını tespit etmektir. Amaç doğrultusunda cevap aranan araştırma soruları bütünleştirilerek aşağıda verilmiştir:

8. sınıf öğrencilerinin destanlarda yer alan “rüya”, “ışık”, “at”, “ağaç”, “sayı”, “ok”, “yay”, “dağ”, “kurt” ve “su” motiflerine karşı metaforik algıları nedir?

1. Yöntem

1.1. Araştırmanın Modeli

8. sınıf öğrencilerinin destanlarda yer alan millî motifler üzerine metaforik algılarını ortaya koymayı amaçlayan bu çalışmada nitel araştırma desenlerinden fenomenoloji (olgubilim) kullanılmıştır. “Nitel araştırma, sosyal olguları bağlı oldukları ve içinde yer aldıkları ortamda doğal görünüşleriyle gözlem, görüşme ya da belgeleri değerlendirmek yoluyla bilgi edinme ve bu bilgileri analiz ederek kuram geliştirme olarak tanımlanabilir” (İslamoğlu ve Alınacı, 2019, s. 220). Bu tarz çalışmalarda belli noktalara odaklanmada çok metodlu araştırma problemine nazaran yorumlayıcı yaklaşım benimsenir (Şahin, 2020). Fenomenoloji ise farkında olunan fakat derinlemesine ve detaylı bir anlayışa sahip olmadığımız olgulara odaklanmaktadır. Tümüyle yabancı olmayan bir yandan da tam kavranamayan olguların araştırılmasının amaçlanması için fenomenoloji uygun bir zemin oluşturur (Yıldırım ve Şimşek, 2018).

1.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu Şırnak ilinin Cizre ilçesindeki bir ortaokulda öğrenim görmekte olan 8. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırma kapsamında 157 öğrenciden veri toplanmıştır. Çalışma grubundaki öğrencilerin 15 tanesi soruları boş bıraktığı veya öğrencilerden uygun, anlamlı veriler elde edilemediği için ilgili formlar araştırma kapsamından çıkarılmıştır. Öğrenciler uygun örnekleme yoluyla araştırmacılardan birinin görev yaptığı okuldaki sınıflardan seçilmiştir. Uygun örnekleme; zaman, para ve iş gücü gibi çeşitli açılardan var olan sınırlılıklar sebebiyle örneklemin kolay uygulama yapılabilir ve kolay ulaşılabilir kısımlardan seçilmesidir (Büyüköztürk vd., 2018).

1.3. Veri Toplama Araçları

Öğrencilerin destanlarda yer alan millî motifler üzerine metaforik algılarını tespit etmek için araştırmacılar tarafından toplam 10 basamaklı boşluk doldurmaları içeren bir form oluşturulmuştur. Boşluk doldurma soruları “Rüya benim için ... gibidir. Çünkü ...” biçiminde hazırlanmıştır. Bu şekilde öğrencilerden 10 millî motifle ilgili metafor oluşturup açıklayıcı cümle yazmaları istenmiştir. Form oluşturulurken 3 uzmandan görüş alınmış ve forma 3 yeni basamak eklenerek toplam soru sayısı 7’den 10’a çıkarılmıştır. Uzman görüşleriyle birlikte forma son şekli verilip “inandırıcılık, aktarılabirlik, tutarlılık ve doğrulanabilirlik” ölçütlerine dikkat edilmiştir (Arslan, 2022, s. 397). Bu sayede araştırmanın geçerlilik ve güvenilirliği sağlanmıştır.

1.4. Verilerin Toplanması ve Analizi

Nitel veriler, olay ve nesne özelliklerinin değer yargılarını da içerecek şekilde kelime ve sözlerle anlatılmış şeklidir (Daşdemir, 2021). Araştırmada veriler, araştırmacılar tarafından hazırlanan 10 basamaklı boşluk doldurmalı form ile toplanmıştır. Öğrencilerden isim bilgisi alınmadığı için araştırma kapsamında “Ö1, Ö2, Ö3...” şeklinde kodlamalar yapılmıştır. Toplanan veriler nitel veri analizi tekniklerinden içerik analizi ile analiz edilmiştir. İçerik analizinde hedef birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek bu verileri okuyucunun anlayabileceği şekilde yorumlamaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Toplanan veriler ait oldukları gruplara ayrılarak hangi bütünün parçası oldukları bulunmaya çalışılır (Karasar, 2014). Bu yolla öğrencilerden elde edilen veriler frekans ve yüzdelerden yararlanılarak gruplar hâlinde tablolaştırılmış ve tablolarla ilgili çeşitli yorumlamalar yapılmıştır. Verilerle ilgili kategoriler oluşturulurken frekansı en yüksek olan ilk 10 kategori tabloda gösterilmiş diğer veriler ise tablonun boyutunu fazla uzatmamak adına “diğer” kategorisiyle adlandırılmıştır.

2. Bulgular

Bulgular kısmında öğrencilerin destanlarda yer alan millî motiflerle ilgili oluşturdukları metaforlara yer verilmiştir.

2.1. Öğrencilerin “Rüya” Kavramına İlişkin Oluşturdukları Metaforlar

Öğrencilerin “Rüya benim için ... gibidir. Çünkü ...” boşluk doldurma sorusuna verdikleri yanıtlar frekans ve yüzde verilerinden yararlanılarak Tablo 1’de gösterilmiştir. Öğrenciler rüya kavramıyla ilgili olarak toplamda 37 metafor oluşturmuştur. Bu metaforlar içinden en sık oluşturulan ilk 10 metafor tabloda gösterilmiştir. Öğrencilerin neden bu metaforu kurduklarına ilişkin açıklamalardan dikkat çekici olanları ise tablonun altında doğrudan alıntılarla aktarılmıştır.

Tablo 1: Öğrencilerin “Rüya” Kavramına İlişkin Oluşturdukları Metaforlar

Rüya Kavramına İlişkin Metaforlar	Frekans	Yüzde (%)
Geleceği görmek	40	25,5
Hayal	26	16,6
Gerçeklik	8	5,1
Mesaj	5	3,2
Hayat	5	3,2
İlginç	5	3,2
Yol gösterici	4	2,5
Masal	4	2,5
İmkânsız	4	2,5

İşaret	3	1,9
Diğer	39	24,8
Cevap yok	14	8,9
Toplam	157	100

Tablo 1 incelendiğinde öğrencilerin %25,5'i rüya kavramıyla ilgili geleceği görmek metaforunu kurmuştur. Ö66 bu metaforla ilgili, "Rüya benim için geleceği görmek gibidir. Çünkü geleceği işaret eder. Örneğin Oğuz Kağan destanında Oğuz Kağan'ın rüyasında gördüğü ışık onun gelecekte kahraman olacağına işaretidir." cevabını vermiştir. Metaforların %16,6'sı hayal ile ilgilidir. Ö85, "Rüya benim için hayal gibidir. Çünkü rüyamda hayal ettiğim şeyler hep imkânsızdır. Gerçekleşmesi zor ve bunu rüyamda gördüğümde çok sevirim hiç uyanmak istemem." diyerek aslında hayallerini rüyalarında yaşadığından söz etmiştir. Öğrencilerin %5,1'i gerçeklik metaforunu kullanmıştır. Ö86, Ö85'in tam aksini söyleyerek "Rüya benim için gerçek gibidir. Çünkü rüya içinde gerçekleşen bazı olaylar gerçek hayatta gerçekleşir." düşüncesini belirtmiştir. Metaforların %3,2'si mesaj kavramıyla ilişkilidir. Ö100, "Rüya benim için gelecek için mesaj gibidir. Çünkü destanlarda çoğunlukla kahramanların gördüğü rüyalar gelecekte gerçekleşir." diyerek rüyaların geleceğe dair mesajlar içerdiğini dile getirmiştir. Öğrencilerin %3,2'si de rüya kavramını hayat metaforuyla açıklamıştır. Ö129, "Rüya benim için ikinci hayat gibidir. Çünkü rüyada gördüğümüz şeyler bazen akılda kalabiliyor aynı hayat gibi bazıları kabus bazıları çok güzeldir." açıklamalarıyla söz konusu görüşü savunmuştur. Bununla birlikte öğrencilerin %3,2'si ilginç, %2,5'i yol gösterici, masal, imkânsız ve %1,9'u işaret metaforlarını tercih etmiştir. Frekansı üç ve üçten daha az olan metaforlar ise %24,8'lik dilimi oluşturmaktadır. Çalışma grubunun %8,9'u ise bu soruya cevap vermemiştir.

2.2. Öğrencilerin "Işık" Kavramına İlişkin Oluşturdukları Metaforlar

Öğrencilerin "Işık benim için ... gibidir. Çünkü ..." boşluk doldurma sorusuna verdikleri yanıtlar frekans ve yüzde verilerinden yararlanılarak Tablo 2'de gösterilmiştir. Öğrenciler ışık kavramıyla ilgili olarak toplamda 42 metafor oluşturmuştur. Bu metaforlar içinden en sık oluşturulan ilk 10 metafor tabloda gösterilmiştir. Öğrencilerin neden bu metaforu kurduklarına ilişkin açıklamalardan dikkat çekici olanları ise tablonun altında doğrudan alıntılarla aktarılmıştır.

Tablo 2: Öğrencilerin "Işık" Kavramına İlişkin Oluşturdukları Metaforlar

Işık Kavramına İlişkin Metaforlar	Frekans	Yüzde (%)
Yol gösterici	20	12,7
Aydınlık	19	12,1
Kurtuluş	16	10,2
İyilik	14	8,9
Zafer	9	5,7
Güneş	9	5,7
Özgürlük	8	5,1
Gelecek	6	3,8
Güç	5	3,2
Umut	4	2,5
Diğer	40	25,5
Cevap yok	7	4,5
Toplam	157	100

Tablo 2'ye bakıldığında ışık kavramıyla ilgili en sık kullanılan metaforun %12,7 ile yol gösterici olduğu görülmektedir. Ö102, "Işık benim için yol gösterici gibidir. Çünkü yolumuzu açan bir rehber gibidir, engelleri ortadan kaldırır." diyerek kavramının mecazi boyutuna

dikkat çekmiştir. %12,1'lik kısım ışığı aydınlıkla bağdaştırmıştır. Ö104, “Işık benim için aydınlık gibidir. Çünkü etrafı aydınlatıyor.” cümlesiyle ışığın fiziksel boyutunu dile getirmiştir. Öğrencilerin %10,2'sine göre ışık, kurtuluşu simgelemektedir. Ö154, “Işık benim için kurtuluş gibidir. Çünkü biri ışık deyince aklıma ilk kurtuluşa ermek geliyor.” ifadesiyle aklına gelen ilk anlamı ortaya koymuştur. Çalışma grubunun %8,9'u iyilik kavramını metafor olarak kullanmıştır. Ö9, “Işık benim için iyilik gibidir. Çünkü bazen en zor durumda bir ışık gelir ve sizi kurtarır.” diyerek durumun olağanüstü boyutlarına dikkat çekmiştir. Işığı zafer ile ilişkilendiren öğrenciler %5,7 oranındadır. Ö73, “Işık benim için zafer gibidir. Çünkü Ergenekon destanında Türklerin özgürlüğüne kavuşması.” cümlesiyle ışığı bir sonuca erme ile bağdaştırmıştır. Bununla birlikte oluşturulan metaforların %5,7'si güneş, %5,1'i özgürlük, %3,8'i gelecek, %3,2'si güç ve %2,5'i umut ile ilgilidir. Frekansı dört ve daha az olan metaforlar diğer kategorisine alınmıştır ve bu da %25,5 oranındadır. Öğrencilerin %4,5'i bu soruya cevap vermemiştir.

2.3. Öğrencilerin “At” Kavramına İlişkin Oluşturdukları Metaforlar

Öğrencilerin “At benim için ... gibidir. Çünkü ...” boşluk doldurma sorusuna verdikleri yanıtlar frekans ve yüzde verilerinden yararlanılarak Tablo 3'te gösterilmiştir. Öğrenciler at kavramıyla ilgili olarak toplamda 36 metafor oluşturmuştur. Bu metaforlar içinden en sık oluşturulan ilk 10 metafor tabloda gösterilmiştir. Öğrencilerin neden bu metaforu kurduklarına ilişkin açıklamalardan dikkat çekici olanları ise tablonun altında doğrudan alıntılarla aktarılmıştır.

Tablo 3: Öğrencilerin “At” Kavramına İlişkin Oluşturdukları Metaforlar

At Kavramına İlişkin Metaforlar	Frekans	Yüzde (%)
Güç	39	24,8
Özgürlük	16	10,2
Araba	14	8,9
Cesaret	12	7,6
Hayvan	10	6,4
Ulaşım	7	4,5
Hız	7	4,5
Asalet	6	3,8
Kahraman	3	1,9
Heybet	3	1,9
Diğer	33	21,0
Cevap yok	7	4,5
Toplam	157	100

Tablo 3'e bakıldığında at kavramıyla ilgili en sık kullanılan metaforun %24,8 ile güç olduğu görülmektedir. Ö32, “At benim için güç gibidir. Çünkü bazı insanlar ata bindiğinde ne kadar kilolu olsa da o at hızlı da koşabilir çünkü atların güçleri çok var.” ifadesiyle atın gücünden bahsetmiştir. Özgürlük metaforunu kullanan öğrenciler %10,2'dir. Ö60, “At benim için özgürlük gibidir. Çünkü her tür zorluğa karşı pes etmeyen cesur bir simgeyi temsil ediyor.” açıklamasıyla atın pes etmeme özelliğine vurgu yapmıştır. Atı arabaya benzeten %8,9'luk dilimdeki öğrencilerden Ö103, “At benim için araba gibidir. Çünkü at ile her yere gidebilirsin o araba görevini görür beni ulaşmak istediğim yere ulaştırır.” açıklamasını yapmıştır. Öğrencilerin %7,6'sı at ile cesareti ilişkilendirmiştir. Ö91, “At benim için cesaret gibidir. Çünkü at kahramandır. Savaşmayı ve koşmayı seven bir hayvan türüdür.” diyerek atın cesaretli bir hayvan olmasından ötürü böyle bir metafor kurduğunu açıklamıştır. Atı hayvan kavramıyla bağdaştıran %6,4'lük kesimdeki öğrencilerden Ö88, “At benim için bir hayvan gibidir. Çünkü çobanlar ona binerek gidiyorlar.” cümlesiyle konunun gerçekçi boyutunu öne çıkarmıştır.

Bununla birlikte at kavramını çalışma grubunun %4,5'i ulaşım ve hız, %3,8'i asalet, %1,9'u ise kahraman ve heybet kelimeleriyle ilişkilendirmiştir. Frekansı üç ve üçten daha az olan metaforlar %21,0'lik dilimi oluşturmaktadır. Öğrencilerin %4,5'i de bu soruya cevap vermemiştir.

2.4. Öğrencilerin “Ağaç” Kavramına İlişkin Oluşturdukları Metaforlar

Öğrencilerin “Ağaç benim için ... gibidir. Çünkü ...” boşluk doldurma sorusuna verdikleri yanıtlar frekans ve yüzde verilerinden yararlanılarak Tablo 4'te gösterilmiştir. Öğrenciler ağaç kavramıyla ilgili olarak toplamda 36 metafor oluşturmuştur. Bu metaforlar içinden en sık oluşturulan ilk 10 metafor tabloda gösterilmiştir. Öğrencilerin neden bu metaforu kurduklarına ilişkin açıklamalardan dikkat çekici olanları ise tablonun altında doğrudan alıntılarla aktarılmıştır.

Tablo 4: Öğrencilerin “Ağaç” Kavramına İlişkin Oluşturdukları Metaforlar

Ağaç Kavramına İlişkin Metaforlar	Frekans	Yüzde (%)
Yaşam	36	22,9
Bereket	26	16,6
Hayat	15	9,6
Oksijen	14	8,9
Nefes	11	7,0
Doğa	5	3,2
Serinlik	3	1,9
Arkadaş	3	1,9
Yemek	3	1,9
Orman	3	1,9
Diğer	30	19,1
Cevap yok	8	5,1
Toplam	157	100

Tablo 4'e göre ağaç kavramıyla ilgili en sık oluşturulan metafor %22,9 ile yaşamdır. Ö133, “Ağaç benim için yaşam gibidir. Çünkü ağaçlar olmasa dünyada kağıt, defter, kitap falan olmazdı.” cümlesiyle öğrenci, yaşamında gördüğü birçok şeyi ağaç ile ilişkilendirmiştir. Çalışma grubunun %16,6'sı ağaçla ilgili olarak bereket metaforunu öne çıkarmıştır. Ö135, “Ağaç benim için berekettir. Çünkü büyüklerimiz de der. Yağmur berekettir ağaç berekettir yani birçok iyi yönü var. Meyve, oksijen, toprağa verimlilik, toprağı tutma vb.” diyerek hem büyüklerinin sözleriyle derslerden öğrendiklerini birleştirmiştir. Ağacı hayat ile bağdaştıran %9,6'lık dilimdeki öğrencilerden Ö151, “Ağaç benim için hayat gibidir. Çünkü temizliği, görüşünü, canlılığı hayat gibidir.” demiştir. Özetle, hayatın da ağaç gibi olduğunu dile getirmiştir. Öğrencilerin %8,9'u oksijen metaforunu kullanmıştır. Ö2, “Ağaç benim için oksijen gibidir. Çünkü ağaç olmasa oksijen olmaz nefes alamayız.” cümlesiyle aslında ağacın en temel yararlarından birine dikkat çekmiştir. %7,0'lik kesim ise nefes metaforunu kullanmıştır. Ö19, “Ağaç benim için nefes gibidir. Çünkü ağaç sayesinde nefes alırız.” açıklamasını yapmıştır. Bununla birlikte ağacı çalışma grubunun %3,2'si doğa, %1,9'u serinlik, arkadaş, yemek ve orman metaforlarıyla açıklamıştır. Frekansı üç ve daha az olan metaforlar ise %19,1'i oluşturmaktadır. Öğrencilerin %5,1'i de bu soruya cevap vermemiştir.

2.5. Öğrencilerin “Sayı” Kavramına İlişkin Oluşturdukları Metaforlar

Öğrencilerin “Sayı benim için ... gibidir. Çünkü ...” boşluk doldurma sorusuna verdikleri yanıtlar frekans ve yüzde verilerinden yararlanılarak Tablo 5'te gösterilmiştir. Öğrenciler sayı kavramıyla ilgili olarak toplamda 48 metafor oluşturmuştur. Bu metaforlar içinden en sık oluşturulan ilk 10 metafor tabloda gösterilmiştir. Öğrencilerin neden bu metaforu

kurduklarına ilişkin açıklamalardan dikkat çekici olanları ise tablonun altında doğrudan alıntılarla aktarılmıştır.

Tablo 5: Öğrencilerin “Sayı” Kavramına İlişkin Oluşturdukları Metaforlar

Sayı Kavramına İlişkin Metaforlar	Frekans	Yüzde (%)
Matematik	19	12,1
Kültür	12	7,6
Kutsal	9	5,7
Uğur	9	5,7
Sonsuzluk	7	4,5
Rakam	6	3,8
Hayat	6	3,8
Simge	5	3,2
Zaman	4	2,5
Anlam	4	2,5
Diğer	59	37,6
Cevap yok	17	10,8
Toplam	157	100

Tablo 5 incelendiğinde sayı kavramıyla ilgili en sık oluşturulan metaforun %12,1 ile matematik olduğu görülmektedir. Ö28, “Sayı benim için matematik gibidir. Çünkü sayılar genellikle matematikte kullanılır.” açıklamasıyla öğrenci, sayıların karşısına en fazla çıktığı dersi dile getirmiştir. Sayı kavramını kültür metaforuyla anlatan %7,6’lık kesimdeki öğrencilerden Ö143, “Sayı benim için kültürel gibidir. Çünkü eskiden sayıların anlamları vardı kırklanmış gibi.” demiştir. Bazı sayıların eskiden beri önemli olduğuna dikkat çekmiştir. Öğrencilerin %5,7’si kutsal metaforunu kullanmıştır. Ö25, “Sayı benim için kutsal gibidir. Çünkü hikâyelerde 40 yıl 40 gece gibi örnek olarak verilir.” cümlesiyle bazı sayıların kutsallığını dile getirmiştir. %5,7’lik kesim de uğur metaforunu oluşturmuştur. Ö29, “Sayı benim için uğur gibidir. Çünkü bazı belirlenen sayılar, insanların seçimlerine yardımcı olup onları uğurlandırır.” diyerek uğurlu sayılardan söz etmiştir. Sayıları sonsuzlukla bağdaştıran %4,5’lik öğrenci diliminden Ö112, “Sayı benim için sonsuzluk gibidir. Çünkü sayıların bittiği yer yok.” demiştir. Söz konusu cümleyle sayıların sonsuzluğuyla ilgili bir benzetme yapmıştır. Bununla birlikte sayı kavramını çalışma grubunun %3,8’i rakam ve hayat, %3,2’si simge, %2,5’i zaman ve anlam metaforlarını kurarak açıklamıştır. Frekansı dört ve daha az olan metaforlar %37,6’yı oluşturmaktadır. Öğrencilerin %10,8’i de bu soruya cevap vermemiştir.

2.6. Öğrencilerin “Ok” Kavramına İlişkin Oluşturdukları Metaforlar

Öğrencilerin “Ok benim için ... gibidir. Çünkü ...” boşluk doldurma sorusuna verdikleri yanıtlar frekans ve yüzde verilerinden yararlanılarak Tablo 6’da gösterilmiştir. Öğrenciler ok kavramıyla ilgili olarak toplamda 48 metafor oluşturmuştur. Bu metaforlar içinden en sık oluşturulan ilk 10 metafor tabloda gösterilmiştir. Öğrencilerin neden bu metaforu kurduklarına ilişkin açıklamalardan dikkat çekici olanları ise tablonun altında doğrudan alıntılarla aktarılmıştır.

Tablo 6: Öğrencilerin “Ok” Kavramına İlişkin Oluşturdukları Metaforlar

Ok Kavramına İlişkin Metaforlar	Frekans	Yüzde (%)
Silah	32	20,4
Savaş	26	16,6
Mermi	9	5,7
Yay	7	4,5
Cesaret	7	4,5
Güç	4	2,5
Hedef	3	1,9

Düşman	3	1,9
İğne	2	1,3
Çubuk	2	1,3
Diğer	46	29,3
Cevap yok	16	10,2
Toplam	157	100

Tablo 6 incelendiğinde ok kavramına ilişkin en sık kullanılan metaforun %20,4 ile silah olduğu görülmektedir. Ö66 bu metaforla ilgili, “Ok benim için silah gibidir. Çünkü önemli bir savunma cihazıdır örneğin Atilla destanında ok ve yayla koca bir imparatorluğu yıkmıştır.” ifadesini savaş aleti olma boyutuyla ortaya koymuştur. Savaş metaforunu kullanan %16,6’lık kesimdeki öğrencilerden Ö63, “Ok benim için savaşın simgesi gibidir. Çünkü Türk kültürünü yansıtır.” cümlesiyle okun Türk kültüründeki savaş simgesi olduğunu dile getirmiştir. %57’lik kesim mermi metaforunu oluşturmuştur. Ö40, “Ok benim için mermi gibidir. Çünkü ok yayla beraber fırlatıldığı için mermi gibidir.” açıklamasını yapmıştır. Okun fırlatıldığı zaman mermi gibi hızlı ve sabit gidebileceğini anlatmak istemiştir. Öğrencilerin %4,5’i oku yay ile ilişkilendirmiştir. Ö53, “Ok benim için yay gibidir. Çünkü ok olmadan yayın da bir anlamı yoktur. Bu yay için de geçerlidir.” cümlesiyle ok ve yayın birlikteliğine dikkat çekmiştir. Cesaret metaforunu kullananlar da %4,5’lik dilimi oluşturmaktadır. Bu konuda Ö35, “Ok benim için cesaret gibidir. Çünkü okun uzunluğu ve atışı cesareti simgeler.” demiştir. Bununla birlikte ok kavramını öğrencilerin %2,5’i güç, %1,9’u hedef ve düşman, %1,3’ü ise iğne ve çubuk metaforlarıyla açıklamıştır. Söz konusu öğrencilerin %29,3’ü diğer metaforları kullanmıştır. Bu metaforların frekansı iki veya ikiden daha azdır. Çalışma grubunun %10,2’si de soruya cevap vermemiştir.

2.7. Öğrencilerin “Yay” Kavramına İlişkin Oluşturdukları Metaforlar

Öğrencilerin “Yay benim için ... gibidir. Çünkü ...” boşluk doldurma sorusuna verdikleri yanıtlar frekans ve yüzde verilerinden yararlanılarak Tablo 7’de gösterilmiştir. Öğrenciler yay kavramıyla ilgili olarak toplamda 44 metafor oluşturmuştur. Bu metaforlar içinden en sık oluşturulan ilk 10 metafor tabloda gösterilmiştir. Öğrencilerin neden bu metaforu kurduklarına ilişkin açıklamalardan dikkat çekici olanları ise tablonun altında doğrudan alıntılarla aktarılmıştır.

Tablo 7: Öğrencilerin “Yay” Kavramına İlişkin Oluşturdukları Metaforlar

Yay Kavramına İlişkin Metaforlar	Frekans	Yüzde (%)
Silah	31	19,7
Üstünlük	11	7,0
Güç	10	6,4
Savaş	8	5,1
Cesaret	8	5,1
Ok	5	3,2
Burç	5	3,2
Yardımcı	4	2,5
Av	3	1,9
Sembol	3	1,9
Diğer	45	28,7
Cevap yok	24	15,3
Toplam	157	100

Tablo 7’ye bakıldığında yay kavramına ilişkin oluşturulan en sık metaforun %19,7 ile silah olduğu görülmektedir. Ö134, “Yay benim için silah gibidir. Çünkü eskiden insanlar böyle şeylerle savaş yapıyorlardı. Bir savaş aleti olduğu için ben silah dedim.” açıklamasıyla yayın bir savaş silahı olma özelliğini öne çıkarmıştır. Üstünlük metaforunu oluşturan öğrencilerden

Ö136, *Yay benim için üstünlük gibidir. Çünkü kahramanlar kendilerine güveniyorlar yayı kullandıkları zaman.*” cümlesini kurarak bu aletin güven sağlayan ve üstünlük kuran boyutunun olduğunu söylemiştir. Öğrencilerin %6,4'lük kesimi yayla ilişkili olarak güç metaforunu kullanmıştır. Ö17, *“Yay benim için güç gibidir. Çünkü insanın gücü ve kuvveti gibidir.”* demiştir. Öğrenci, yayı insanın gücüne benzetmiştir. Yay kavramını savaş ile açıklayanlar ise %5,1'dir. Ö113, *“Yay benim için savaşın simgesi gibidir. Çünkü okla birlikte kullanılan eski zamanların en önemli silahlarından birisiydi.”* ifadesiyle savaş çağrışımını açıklamıştır. Yayı cesaretle ilişkilendiren %5,1'lik kesimdeki öğrencilerden Ö116, *“Yay benim için cesaret gibidir. Çünkü demirden çıkıp özgürlüğe kavuşmak için ondan yardım isterler.”* diyerek Ergenekon Destanı'na atıf yapmıştır. Bununla birlikte yay kavramını çalışma grubunun %3,2'si ok ve burç, %2,5'i yardımcı, %1,9'u ise av ve sembol metaforlarıyla açıklamıştır. Frekansı üç ve üçten daha az olan metaforlar %28,7'yi oluşturmaktadır. Öğrencilerin %15,3'ü de soruya cevap vermemiştir.

2.8. Öğrencilerin “Dağ” Kavramına İlişkin Oluşturdukları Metaforlar

Öğrencilerin “Dağ benim için ... gibidir. Çünkü ...” boşluk doldurma sorusuna verdikleri yanıtlar frekans ve yüzde verilerinden yararlanılarak Tablo 8'de gösterilmiştir. Öğrenciler dağ kavramıyla ilgili toplamda 54 metafor oluşturmuştur. Bu metaforlar içinden en sık oluşturulan ilk 10 metafor tabloda gösterilmiştir. Öğrencilerin neden bu metaforu kurduklarına ilişkin açıklamalardan dikkat çekici olanları ise tablonun altında doğrudan alıntılarla aktarılmıştır.

Tablo 8: Öğrencilerin “Dağ” Kavramına İlişkin Oluşturdukları Metaforlar

Dağ Kavramına İlişkin Metaforlar	Frekans	Yüzde (%)
Güç	45	28,7
Sağlamlık	11	7,0
Dayanıklılık	8	5,1
Orman	5	3,2
Baba	4	2,5
Koruyucu	4	2,5
Huzur	4	2,5
Yaşam	4	2,5
Başarı	3	1,9
Büyüklik	3	1,9
Diğer	54	34,4
Cevap yok	12	7,6
Toplam	157	100

Tablo 8 incelendiğinde dağ kavramının %28,7 ile en fazla güç ile ilişkilendirildiği görülmektedir. Ö90, *“Dağ benim için güç gibidir. Çünkü İstiklal Marşı'nda da yırtarım dağları gücü temsil ediyor.”* cümlesiyle İstiklal Marşı'na atıf yapmıştır. Dağ ile ilgili sağlamlık metaforunu kullanan %7,0'lık kesimdeki öğrencilerden Ö130, *“Dağ benim için sağlamlık gibidir. Çünkü destan kahramanı dağları yıkmak için çabalamıştır ama başarısızdır.”* diyerek dağların yıkılamayacak kadar sağlam olduğuna dikkat çekmiştir. Dağı dayanıklılık ile ilişkilendiren öğrencilerden Ö111 ise *“Dağ benim için dayanıklılık gibidir. Çünkü gerektiğinde ayakta duran, yılmayan gibidir.”* açıklamasını dağı insana benzeterek yapmıştır. Öğrencilerin %3,2'si dağları ormana benzetmiştir. Ö29, *“Dağ benim için orman gibidir. Çünkü orman gibi yeşil bir alana sahip olan dağlar ve bazı hayvanların orada yaşadığı orman gibidir.”* demiştir. Öğrenci, yeşilliği bol dağlara dikkat çekerek metafor kurmuştur. Çalışma grubunun %2,5'i baba metaforunu kullanmıştır. Ö129, *“Dağ benim için baba gibidir. Çünkü babamız dağ gibi bir adamdır. Yardıma muhtaç kaldığımda o her zaman yanımdadır.”* ifadesiyle mecazi bir benzetme kurmuştur. Bununla birlikte dağ kavramını öğrencilerin %2,5'i koruyucu, huzur ve

yaşam, %1,9'u ise başarı ve büyüklük metaforlarıyla açıklamıştır. Frekansı üç ve daha az olan metaforlar %34,4 ile diğer kategorisine alınmıştır. Öğrencilerin %7,6'sı da bu soruya cevap vermemiştir.

2.9. Öğrencilerin “Kurt” Kavramına İlişkin Oluşturdukları Metaforlar

Öğrencilerin “Kurt benim için ... gibidir. Çünkü ...” boşluk doldurma sorusuna verdikleri yanıtlar frekans ve yüzde verilerinden yararlanılarak Tablo 9’da gösterilmiştir. Öğrenciler kurt kavramıyla ilgili olarak toplamda 40 metafor oluşturmuştur. Bu metaforlar içinden en sık oluşturulan ilk 10 metafor tabloda gösterilmiştir. Öğrencilerin neden bu metaforu kurduklarına ilişkin açıklamalardan dikkat çekici olanları ise tablonun altında doğrudan alıntılarla aktarılmıştır.

Tablo 9: Öğrencilerin “Kurt” Kavramına İlişkin Oluşturdukları Metaforlar

Kurt Kavramına İlişkin Metaforlar	Frekans	Yüzde (%)
Cesaret	33	21,0
Liderlik	20	12,7
Özgürlük	16	10,2
Güç	14	8,9
Hayvan	8	5,1
Yol gösterici	5	3,2
Asalet	4	2,5
Köpek	3	1,9
Sembol	3	1,9
Korku	2	1,3
Diğer	37	23,6
Cevap yok	12	7,6
Toplam	157	100

Tablo 9’a bakıldığında kurt kavramına ilişkin en sık kullanılan metaforun %21,0 ile cesaret olduğu görülmektedir. Bu metaforu kullanan öğrencilerden Ö64, “*Kurt benim için cesaretin simgesi gibidir. Çünkü güçlü olmayı ve cesaretli olmayı temsil eder.*” cümlesiyle kurdun güç ve cesareti temsil ettiğine vurgu yapmıştır. Liderlik metaforunu kullanan %12,7’lik kesimdeki öğrencilerden Ö99, “*Kurt benim için liderlik gibidir. Çünkü destanlarda kurtlar genellikle liderliği temsil eder. Diğer hayvanlar gibi eğitici değildir.*” demiştir. Bu cümleyle kurdun liderlik sembolü olduğundan bahsetmiştir. Öğrencilerin %10,2’si özgürlük metaforunu oluşturmuştur. Ö96, “*Kurt benim için özgürlük gibidir. Çünkü dişleri, gözleri, tüylerinin rengine kadar özgürlüğü temsil eder.*” açıklamasıyla kurdun bütünüyle özgürlük temsili olduğunu dile getirmiştir. Kurt kavramını güç ile bağdaştıran %8,9’luk kesimdeki öğrencilerden Ö142, “*Kurt benim için güç gibidir. Çünkü kurt asi bir hayvandır. Evde beslenemez evde beslense büyüdüğünde insanı yer.*” ifadesiyle kurdun çok güçlü ve evcilleştirilemeyen bir hayvan olduğuna dikkat çekmiştir. Kurdu hayvan metaforuyla açıklayan öğrencilerin oranı %5,1’dir. Ö40, “*Kurt benim için yurtcu hayvan gibidir. Çünkü kurtlar geceleri avlanırlar ve yemek için diğer hayvanlara vahşice saldırırlar.*” diyerek kurdun vahşi hayvan olma özelliğine vurgu yapmıştır. Bununla birlikte kurt kavramını öğrencilerin %3,2’si yol gösterici, %2,5’i asalet, %1,9’u köpek ve sembol, %1,3’ü ise korku metaforlarını kullanarak açıklamıştır. iki ve ikiden daha az frekansa sahip olan metaforların oranı %23,6’dır. Öğrencilerin %7,6’sı bu kavramla ilgili herhangi bir metafor oluşturmamıştır.

2.10. Öğrencilerin “Su” Kavramına İlişkin Oluşturdukları Metaforlar

Öğrencilerin “Su benim için ... gibidir. Çünkü ...” boşluk doldurma sorusuna verdikleri yanıtlar frekans ve yüzde verilerinden yararlanılarak Tablo 10’da gösterilmiştir. Öğrenciler su kavramıyla ilgili olarak toplamda 23 metafor oluşturmuştur. Bu metaforlar içinden en sık oluşturulan ilk 10 metafor tabloda gösterilmiştir. Öğrencilerin neden bu metaforu kurduklarına ilişkin açıklamalardan dikkat çekici olanları ise tablonun altında doğrudan alıntılarla aktarılmıştır.

Tablo 10: Öğrencilerin “Su” Kavramına İlişkin Oluşturdukları Metaforlar

Su Kavramına İlişkin Metaforlar	Frekans	Yüzde (%)
Hayat	59	37,6
Yaşam	49	31,2
Temizlik	6	3,8
Bereket	5	3,2
Berrak	5	3,2
Zaman	3	1,9
İyilik	2	1,3
Saflık	2	1,3
Huzur	2	1,3
İhtiyaç	2	1,3
Diğer	14	8,9
Cevap yok	8	5,1
Toplam	157	100

Tablo 10 incelendiğinde öğrencilerin su kavramına ilişkin metaforlarının %37,6 oranla en fazla hayat ile ilgili olduğu görülmektedir. Ö27, “*Su benim için hayat gibidir. Çünkü su olmasa yaşayamayız hayat süremeyiz.*” açıklamasını yapmıştır. Su kavramını yaşam metaforunu kullanarak ifade eden öğrencilerden Ö23, “*Su benim için yaşam gibidir. Çünkü insanların hayvanların bitkilerin yaşayabilmeleri için ve büyümeleri için çok değerli bir sıvıdır.*” demiştir. Bu cümlesiyle suyun yaşamdaki rolüne dikkat çekmiştir. Su ile ilgili metaforların %3,8’i temizlik kavramıyla bağdaştırılmıştır. Ö140 bu konuda, “*Su benim için temizlik gibidir. Çünkü su olmasa hiçbir yer temiz olmaz.*” cümlesiyle suyun temizlikteki önemini ortaya koymuştur. Bereket metaforunu kullanan %3,2’lik kesimdeki öğrencilerden Ö15, “*Su benim için bereket gibidir. Çünkü su olmasaydı iç organlarımız çok kuru olacaktı su hayattır, su berekettir, bolluktur.*” demiştir. Öğrencilerin %3,2’si de berrak metaforuyla suyu açıklamıştır. Ö152, “*Su benim için berraklık gibidir. Çünkü suya bakınca o kadar temiz ve berrak olduğundan yansımamızı görebiliriz.*” ifadesiyle suyun temiz ve berrak olduğunu söylemiştir. Bununla birlikte çalışma grubunun %1,9’u suyu zaman, %1,3’ü iyilik, saflık, huzur ve ihtiyaç kavramlarıyla açıklamıştır. Frekansı iki ve daha az olan metaforlar ise %8,9’luk kesimi oluşturmaktadır. Öğrencilerin %5,1’i bu soruya cevap vermemiştir.

3. Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Araştırma sonuçlarına göre öğrencilerin destanlarda yer alan millî motiflerle ilgili en sık oluşturduğu 10 metafor ve toplamda 100 metafor listelenmiştir. Oluşturulan metaforlardan hareketle öğrencilerin düşünce dünyası açıkça görülmektedir. Örneğin rüya motifiyle ilgili en çok geleceği görmek metaforunun tercih edilmesi Türk destanlarında yer alan kahramanların rüyalarında gelecekte kahraman olacağına dair işaretler görmesiyle benzerlik taşımaktadır. Işık motifiyle ilgili oluşturulan metaforlar büyük oranda mecazî anlamlar taşımaktadır. Işığın yol

göstermesi, kurtuluşu ve zaferi simgelemesi bunların başındadır. Ergenekon Destanı'nda¹ da Türkler demirden çıkıp güneşin ışığına kavuşarak özgür olmuşlardır. At motifiyle ilgili özellikle güç, cesaret ve özgürlük metaforları Türk destanlarıyla uyumluluk içerisindedir. Çünkü destanlarda kahramanlar atıyla düşmanlarını yenerek milletini kurtarır. Ağaç motifi de öğrencilerde yaşamı çağrıştırmıştır. Disiplinler arası aktarma da yaparak Fen Bilimleri dersinde öğrendiklerini bu metaforları kurarken kullanmışlardır. Sayı motifi matematik ve kültürel bağlamda ele alınmıştır. Sayıları en çok gördükleri ders olan matematik ile Türklerin kutsal sayıları öğrencilere metaforları oluştururken ilham kaynağı olmuştur. Ok ile ilgili metaforlar kurarken savaş çerçevesini kullanmışlardır. Silah ve mermi gibi kavramları da metafor olarak sıklıkla kullanmaları buna örnek olarak gösterilebilir. Yay ile ilgili oluşturulan metaforlar ok metaforuyla büyük ölçüde benzerlik taşımaktadır. Bu alanda; silah, savaş, güç gibi kavramlar sıklıkla tercih edilmiştir. Dağ kavramına ilişkin metaforlar incelendiğinde güç öne çıkmaktadır. Türk destanlarında da kahramanlar kimi zaman dağları yıkarak, onları aşarak düşmanlarını yener. Bu da kahramanın çok güçlü olduğunu ve çok güç bir iş başardığını ortaya koyar. Türklerin simgesi olan kurt motifi cesaret, liderlik, özgürlük gibi kavramları çağrıştırmıştır. Destanlarda kurdun yardımı ve yol göstericiliğiyle özgürlüğe kavuşan Türkler buna benzer bir sonuç doğurmaktadır. Su ise büyük oranda hayat ve onun eş anlamlısı olan yaşam kavramlarını çağrıştırmıştır. Pratik dünyada da durumun böyle olduğu açıktır.

Destanlarda yer alan millî motifler üzerine metaforik algıları ortaya koyan başka araştırmaya rastlanmamıştır. Benzer araştırma sonuçlarına bakılırsa Torun, Doğan ve Gülüm (2020), "*Seyit Onbaşı'nın Çanakkale Savaşlarındaki Rolüne Yönelik Öğrencilerin ve Öğretmen Adaylarının Metaforik Algıları: Boylamsal Bir Araştırma*" adlı çalışmasında Seyit Onbaşı ile ilgili güç teması altında 8.sınıf öğrencilerinin oluşturduğu metaforlardan başlıcalarını aslan, dağ, vinç, çelik ve dünya şeklinde ifade etmiştir. Bu çalışmada dağ kavramıyla ilgili en fazla güç metaforunun oluşturulması iki araştırma arasında benzer nokta olarak ifade edilebilir. Gündüz ve Gündüz (2020) ise "*Türk Olma Değerine Yönelik Algıların Tespit Edilmesi*" çalışmasında Türk kelimesinin en fazla kurda daha sonra okyanus, aslan, at, yürek ve güneşe benzetildiği bununla birlikte Türk'ü Türk yapan değerler arasında vatanseverlik, cesaret, hoşgörü, fedakârlık, misafirperverlik, merhamet gibi kavramların ortaya konduğu sonucuna ulaşılmıştır. Millî motifleri inceleyen bu çalışmada da benzer kavram alanına giren kelimelerin metafor olarak öne çıktığı görülmektedir. Büyükdikmen (2022), "*Ortaokul Öğrencilerinin 'Ortak Miras' Kavramına İlişkin Metaforik Algıları*" çalışmasında öğrencilerin en çok kullandığı metaforların kitap, hazine, ağaç, ip, su, zaman, zincir, altın, güneş ve ışık olduğunu ortaya koymuştur. Söz konusu kavramlardan ağaç, su ve ışık millî motif olarak bu çalışmada özel olarak incelenmiştir. Bu nedenle ortak miras metaforlarıyla millî motif metaforlarının önemli bir kesişiminin olduğu açıkça görülmektedir. Aydın (2023), "*Ortaokul Öğrencilerinin Matematiğe İlişkin Metaforik Algılarının İncelenmesi*" çalışmasında ise öğrencilerin %0,5'inin "sayılar" metaforunu oluşturduğunu ortaya koymuştur. Bu çalışmada sayı motifinin %12,1 oranında matematiği çağrıştırdığı görüldüğü için iki çalışma oransal anlamda farklılıklar taşımaktadır. Özcan ve Batur (2023), "*Ortaokul Öğrencilerinin Köroğlu Algısı: Metaforik Bir Analiz*" çalışmasında Köroğlu Destanı'ndaki Köroğlu kahramanına ilişkin metaforik algıları incelemiştir. Aslan, kahraman, güneş, dağ ve kılıç metaforları başta olmak üzere bu araştırmanın da konusu olan millî motiflerden at, ağaç, ok ve su gibi metaforların ortaya çıktığı tespit

¹ Türk destanlarıyla ilgili daha geniş bilgiler için inceleyiniz. Elçin, Ş. (2004). *Halk edebiyatına giriş*. Ankara: Akçağ Yayınları, s. 72-144.

edilmiştir. Kayman, Elkatmış ve Avcı (2024) ise “*Türkçe Öğretmenlerinin Masal ve Destanlarımız Dersine Yönelik Görüş ve Uygulamaları*” çalışmalarında Türkçe öğretmenlerinin çoğunun bu dersin okutulmasına ilişkin görüş belirttiğini ortaya koymuştur. Öğretmenler bu derste kültür aktarımını önemli görmüş bununla birlikte materyal ve kaynak eksikliğinden yakınmıştır. Bu araştırma da Masal ve Destanlarımız dersini önemseyip araştırmanın ilham kaynağı olan kazanımları ele alarak bir çalışma ortaya koymuştur. Bunun yanında motif kavramını inceleyerek kültürel bağlama da değer vermiştir. İki araştırmanın benzer hedefler ortaya koyduğu söylenebilir. Araştırma sonuçları ışığında bazı öneriler getirilmiştir:

- Soyut kavramları somutlaştırıp ezberi ortadan kaldırmaya yardımcı olan metaforların sınıf içi ortamlarında daha sık kullanılması gerekmektedir.
- Masal ve Destanlarımız seçmeli dersinin eğitim-öğretim ortamında daha nitelikli şekilde işlenerek öğrencilerin metaforik algılarının konuyla daha alakalı seviye gelmesi beklenmektedir.
- Birçok eğitim-öğretim ortamında başlıca ders materyalini hâlâ ders kitapları oluşturmaktadır. Millî Eğitim Bakanlığı tarafından Masal ve Destanlarımız dersiyile ilgili millî motifleri de ayrı başlıklar hâlinde ele alan bir kitap çalışması yapılmalıdır.
- Söz konusu araştırma alanda öncüdür. Araştırma daha geniş örneklemelerde ve farklı bölgelerde yapılarak sonuçları mukayese edilebilir.
- Bu çalışmada yer almayan gökyüzü, güneş, ay ve yıldızlar gibi diğer millî motiflerle ilgili başka araştırmalar yapılabilir.

Kaynaklar

- Aça, M., Ekici, M. ve Yılmaz, A. M. (2015). Anonim halk edebiyatı. Ö. Oğuz (Ed.), *Türk halk edebiyatı* içinde (s. 133-238). Ankara: Grafiker Yayınları.
- Akbulut, S., Özdemir, E. E. ve Çıvğın, H. (2017). Ortaokul öğrencilerinin kitap ve okumak kavramları üzerine metaforik algıları. *Turkish Journal of Primary Education*, 2(1), 30-43.
- Akkaya, M. (2018). Şiir ve metafor. R. İnan ve Y. Awad (Ed.), *Filolojide akademik çalışmalar* içinde (s. 49-60). Çetinje: Ivpe.
- Alptekin, M. ve Kaplan, T. (2018). Türkçe öğrenen yabancı öğrencilerin “Türk kültürü”ne ilişkin metaforik algıları. *TÜRÜK Uluslararası Dil Edebiyat ve Halk Bilimi Araştırmaları Dergisi*, 1(12), 254-262.
- Arslan, E. (2022). Nitel araştırmalarda geçerlilik ve güvenilirlik. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı 51: Özel Sayı 1, 395-407.
- Artun, E. (2011). *Türk halk edebiyatına giriş edebiyat tarihi/metinler*. Adana: Karahan Kitabevi.
- Aslan, E. (2011). *Türk halk edebiyatı*. Ankara: Maya Akademi Yayınevi.
- Aydeş, S. S. ve Akın, U. (2016). Okul yöneticilerinin öğretmenlere yönelik metaforik algıları. *Sakarya University Journal of Education* 6(3), 20-39.
- Aydın, O. (2023). *Ortaokul öğrencilerinin matematiğe ilişkin metaforik algılarının incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep: Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

- Başaçık, F. (2014). Felsefi metaforlar üzerine. *Türk İslam Medeniyeti Akademik Araştırmalar Dergisi*, 9(17), 179-198.
- Beckson K. ve Ganz, A. (1960). *A reader's guide to literary terms*. New York: The Noonday Press.
- Bulut, K. (2019). Dil öğretiminde çocuk edebiyatı eğitiminin önemi. E. Akın (Ed.), *Çocuklar için edebiyat eğitimi* içinde (s. 97-112). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Büyükdikmen, F. R. (2022). *Ortaokul öğrencilerinin "ortak miras" kavramına ilişkin metaforik algıları*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Büyükköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2018). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Çarkıt, C. ve Kara, M. (2023). Ortaokul öğrencilerinin dil bilgisine yönelik metaforik algıları. *TEBD*, 21(2), 649-667.
- Clarcken, R. H. (1997). Five metaphors for educators. *Paper Presented at the Annual Meeting of the American Educational Research Association*. March, 2-11.
- Çobanoğlu, Ö. (2003). *Türk dünyası epik destan geleneği*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Daşdemir, İ. (2021). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Demir, C. ve Karakaş Yıldırım, Ö. (2019). Türkçede metaforlar ve metaforik anlatımlar. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 21(4), 1085-1096.
- Elçin, Ş. (2004). *Halk edebiyatına giriş*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Ergin, M. (2017). *Dede Korkut kitabı*. İstanbul: Boğaziçi Yayınları.
- Ertürk, R. (2017). İlkokul öğrencilerinin öğretmen kavramına ilişkin metaforik algıları. *E-Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 8(3), 1-15.
- Freedman, W. (2009). Edebi motif: bir tanım ve değerlendirme (Çev. F. Özşener). *Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Dergisi*, 2, 61-66.
- Görgülü Arı, A. ve Arslan, K. (2020). Ortaokul öğrencilerinin Covid-19'a yönelik metaforik algıları. *Turkish Studies*, 15(6), 503-524.
- Gözel, Ü. ve Gündoğdu, K. (2021). Öğrencilerin oyun kavramına yönelik metaforik algıları. *Anadolu Journal of Educational Sciences International*, 11(1), 135-158.
- Güneş, C. ve Tezcan, R. (2021). Metafor nedir, ne değildir?. B. Kılcan (Ed.), *Metaforlar & eğitimde metaforik çalışmalar için bir uygulama rehberi* içinde (s. 1-16). Ankara: Pegem Akademi.
- Gündüz, M. ve Gündüz, D. D. (2020). "Türk olma" değerine yönelik algıların tespit edilmesi. *Eurasian Journal of Teacher Education*, 1(1), 59-69.
- İnel, Y., Urhan, E. ve Ünal, A. İ. (2018). Ortaokul öğrencilerinin adalet kavramına ilişkin metaforik algıları. *Anadolu Journal of Educational Sciences International*, 8(2), 379-402.
- İslamoğlu, H. ve Almiaçık, Ü. (2019). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri*. İstanbul: Beta Yayıncılık.
- Karasar, N. (2014). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Kaya, D. (2007). *Ansiklopedik halk edebiyatı terimleri sözlüğü*. Ankara: Akçağ Yayınları.

- Kayman, F., Elkatmış, V. ve Avcı, M. S. (2024). Türkçe öğretmenlerinin masal ve destanlarımız dersine yönelik görüş ve uygulamaları. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 12(4), 728-745.
- Kıbrıs, İ. (2006). *Çocuk edebiyatı*. Ankara: Tekağaç Eylül Yayınları.
- Köprülü, M. F. (2003), Millî Türk destanı. S. Sakaoğlu ve A. Duymaz (Ed.), *İslamiyet öncesi Türk destanları* içinde (s. 13-17). İstanbul: Ötüken Yayınları.
- Kuşçu, Ö. (2020). Çocuk edebiyatı türleri. Ş. Ceylan (Ed.), *Çocuk edebiyatı* içinde (s. 125-146). Ankara: Eğiten Kitap Yayıncılık.
- Lakoff, G. ve Johnson, M. (2015). *Metaforlar*. İstanbul: İthaki Yayınları.
- MEB (2023). *Masal ve destanlarımız öğretim programı*, Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı.
- MEB (2024). *Türkiye yüzyılı maarif modeli ortaokul Türkçe dersi öğretim programı (5, 6, 7 ve 8. sınıflar)*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı.
- Oğurlu, Ü., Öpengin, E. ve Hızlı, E. (2015). Üstün yetenekli öğrencilerin okul ve öğretmene ilişkin metaforik algıları. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* (46), 67-83.
- Oğuz, B. (2020). Üstün yetenekli öğrencilerin Türkçe öğretmeni ve Türkçe dersine yönelik metaforik algıları. *Uluslararası Bilim ve Eğitim Dergisi*, 3(2), 80-91.
- Oğuz, Ö. (2004). Destan tanımı ve eski Türk destanları. *Millî Folklor*, 8(62), 5-7.
- Özcan, H. Z. ve Batur, Z. (2023). Ortaokul öğrencilerinin Köroğlu algısı: metaforik bir analiz. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(38), 274-297.
- Özdaş, F., ve Çakmak, M. (2018). Öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması dersine ilişkin metaforik algıları. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (TEKE) Dergisi*, 7(4), 2747-2766.
- Özyurt, M. ve Badur, M. (2020). İlkokul Öğrencilerinin “Teknoloji” kavramına ilişkin metaforik algıları ve öğrenme süreçlerinde teknoloji kullanımları. *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20(2), 1161-1177.
- Polatcan, F. (2018). Türkçe öğretmeni adaylarının bilgi ve kitap kavramlarına ilişkin metaforları. *Sinop Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(2), 113-126.
- Songören Arkılıç, S. (2011). Yabancı dil öğretiminde çocuk edebiyatı. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 8(1), 1725-1730.
- Şahan, K. (2017). Metafor ne değildir?. *Kesit Akademi Dergisi*, 3(8), 166-176.
- Şahin, Ç. (2020). Verilerin analizi. R. Y. Kıncal (Ed.), *Bilimsel araştırma yöntemleri* içinde (s. 183-219). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Şahin, H. İ. (2019). Türk destan geleneği ve Dede Korkut kitabı. İ. Çetin (Ed.), *Türk halk edebiyatı* içinde (s. 107-130). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- TDK (2019). *Türkçe sözlük*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Torun, F., Doğan, Y. ve Gülüm, K. (2020). Seyit Onbaşı'nın Çanakkale savaşlarındaki rolüne yönelik öğrencilerin ve öğretmen adaylarının metaforik algıları: boylamsal bir araştırma. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 23(43), 63-86.
- URL 1 (2024). <https://www.collinsdictionary.com/dictionary/english/metaphor> (Erişim Tarihi 07.06.2024).
- Yalçın, A. ve Aytaş, G. (2017). *Çocuk edebiyatı*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Extended Abstract

“Epic is a genre that stands out as being national rather than universal and reflects the common consciousness of a nation” (Şahin, 2019, p. 113). Elçin (2004, p. 72) defined the epic with the following sentence: "It is one of the oldest folk literature products that emerged in the form of verse after the legends, which are considered works that have not gained a full aesthetic identity in the life of a tribe, nation (tribe) or nation." In epics, the greatness of a certain nation or race and the heroism of certain people are described in exaggerated ways. Motifs such as bravery, strong and constant love, pity, helpfulness, love of homeland and courage are widely included. Epic heroes differ from ordinary people in terms of their physical characteristics. Their births, their development from infancy to childhood and adulthood, and their marriages all occur in extraordinary ways.

Metaphors are frequently used to determine the perspective and perception of concepts and to reveal the elements lying in the subconscious. Metaphors explain one concept with another concept. This concept consists of the combination of words of Greek origin, meta meaning “beyond” and pğore meaning “to carry” (Güneş and Tezcan, 2021). According to Lakoff and Johnson (2015), metaphor means taking from one place to another. In this way, it helps to reveal new perspectives.

Phenomenology, one of the qualitative research designs, was used in this research, which aims to reveal the metaphorical perceptions of 8th grade students on the national motifs in the epics. The study group of the research consists of 8th grade students studying at the secondary school in Cizre district of Şırnak province. Within the scope of the research, data was collected from 157 students. In order to determine the students' metaphorical perceptions on the national motifs in the epics, the researcher created a form with a total of 10 steps to fill in the blanks. The collected data was analyzed using content analysis, one of the qualitative data analysis techniques. The goal of content analysis is to bring together similar data within the framework of certain concepts and themes and interpret these data in a way that the reader can understand (Yıldırım and Şimşek, 2018). In this way, the data obtained from the students were tabulated in groups using frequencies and percentages, and various interpretations were made about the tables. While creating categories related to the data, the first 10 categories with the highest frequency were shown in the table, and the other data were named as the "other" category in order not to extend the size of the table too much.

According to the research results, the 10 metaphors that students most frequently created about 10 national motifs in epics and a total of 100 metaphors were listed. The students' world of thought is clearly seen based on the metaphors created. For example, the most common metaphor for dream motif is seeing the future, which is similar to the heroes in Turkish epics seeing signs in their dreams that they will become heroes in the future. The metaphors created about the light motif largely have metaphorical meanings. The light's guidance, salvation and victory are the most important of these. In the Ergenekon Epic, the Turks emerged from the iron and became free by reaching the light of the sun. The metaphors of power, courage and freedom, especially about the horse motif, are in harmony with Turkish epics. Because in epics, heroes save their nation by defeating their enemies with their horses. The tree motif also reminded the students of life. They also made interdisciplinary transfers and used what they learned in the Science course while creating these metaphors. The number motif was discussed in the context of mathematics and culture. With mathematics, which is the subject in which they see numbers the most, the sacred numbers of the Turks have inspired students when creating metaphors. They have used the war framework when creating metaphors about arrows. The frequent use of concepts such as guns and bullets as metaphors can be given as an example of this. The metaphors created about the bow are largely similar to the arrow metaphor. Concepts such as guns, war, and power stand out. When the metaphors related to the concept of mountains are examined, power stands out. In Turkish epics, heroes sometimes destroy mountains, overcome them, and defeat their enemies. This reveals that the hero is very strong and has accomplished a very difficult task. The wolf motif, which is the symbol of the Turks, has evoked concepts such as courage, leadership, and freedom. In epics, Turks who gain freedom with the help and guidance of the wolf produce a similar result. Water, on the other hand, has largely evoked the concepts of life and its synonyms. It is clear that this is the case in the practical world.

Some suggestions have been made in the light of the research results. Metaphors, which concretize abstract concepts and help eliminate memorization, should be used more frequently in classroom environments. In many educational environments, textbooks still constitute the main course material. A book study should be prepared by the Ministry of National Education that deals with national motifs under separate headings regarding the Fairy Tales and Epics course.